

MATO VIDAKOVIĆ „Iz školske klupe pobjegao sam na prvu crtu obrane Vinkovaca“

Izvor: Privatna arhiva

Objavio **Borna Marinić** - 19/09/2023

Kada bi život Mate Vidakovića morali opisati u jednoj riječi to bi bila – vojska. Od svojih 49 godina života u odori je proveo njih više od 32. Dakle **imao je nepunih 17 godina kada je kao maloljetni branitelj uzeo pušku u ruke** i stao u obranu svoje llače, sela na kojem je JNA slomila zube.

Već potkraj 2. razreda srednje škole koju je pohađao u Vinkovcima **Mato** je osjetio da dolazi rat. Štoviše ističe da su upravo oni mlađi prije starijih shvatili što se sprema:

Nama je pola sata trebalo do Vinkovaca vlakom Beograd – Zagreb. Mi smo uvijek bili u zadnjim vagonima, a Srbi u prednjim vagonima. U vlaku su počela koškanja, a kada bi došli u vlak Srbi iz Mirkovaca počele bi tučnjave. Do opće makljaže dolazilo bi u Vinkovcima u parku kraj stadiona. Jednom tjedno bi se tukli ondje. Oni su nas mrzili. S vremenom su te tučnjave u vlakovima počele biti sve žešće i jače, potezale su se ručne kočnice u srpskim selima. U Mirkovcima su prebili šestoricu Hrvata srednjoškolaca iz Slakovaca jer su pušili cigarete „Croatia“ i jer su bacali petarde. Potkraj školske godine kolege iz razreda srpske nacionalnosti prestali su dolaziti u školu. Kada sam završio 2. razred znao sam da su šanse da krenem u 3. razred vrlo male. Stvari su se vrlo brzo odvijale.

TEKST SE NASTAVLJA NAKON OGLASA

Kreni u avanturu i otvori stranice koje donose sreću

Ekstravagantna, klasična, deblja ili tanja ulazna vrata? Odabirete između 400 modela

Sponsored by Midas

Selo Ilača, koje se nalazi u današnjoj općini Tovarnik, a tadašnjoj općini Vukovar smješteno se četiri kilometra od granice sa Srbijom. Kada su počeli napadi JNA na Vukovar **kroz Ilaču iz Srbije prolazile su kolone tenkova** prema Oroliku i dalje za Vukovar. Mato ih je mogao samo promatrati, zapovijed je bila „Ne pucaj prvi!“. Jednom prilikom s jednim je tenkom imao **bliski susret** i nije mu bilo svejedno:

Išao sam s traktorom prevrtati sijeno i na zavoju u centru Ilače svi mi viču – „Mata, stani sa strane, Mata stani!“ Tenkovi su dolazili iz pravca Šida, stao sam na zavoju. Jedan se tenk zaustavio na pet metara od mene i okrenuo cijev baš u mene. Nemaš kuda, nemoćan si, no nastavio je dalje.

Mato i njegovi vršnjaci spremali su se i na najgore. Očekivali su da će kad-tad i oni doći na red. **Mato se uz negodovanje majke kreće organizirati s vršnjacima**, no otac je znao njegovu narav i da ga neće moći spriječiti u tim aktivnostima:

U selu su oružje imali lovci, te oni koji su dobili par kalašnjikova koji su stigli u selo. Mi klinci snalazili smo se. Kupovali smo „plašljivac“ u Vinkovcima na kiosku. Jedan dečko iz sela imao je tokarski stroj i na njemu smo sami sebi pravili pištolje. Zračnim puškama rezali bismo cijevi da budu dugačke 15 centimetara, a zatim bi ih tokarili za metke kalibra 6,35mm. Vatrenu moć našeg improviziranog pištolja isprobavali smo tako što smo ga vezali za šljivu te špagom povlačili okidač i gledali hoće li eksplodirati ili ne, to je bila provjera „ispravnosti“ našeg oružja. Bili smo poput kauboja. Tako je počelo. Bili smo mladi, ali hrabro srce smo imali.

Bitka za Tovarnik koja je trajala 21. i 22. rujna 1991. i kojoj su branitelji dali sve od sebe da obrane selo završila je neuspjehom. Mato i ostali **branitelji Ilače bili su svjesni da su sada na redu upravo oni**. Međutim nisu bili sami, u pomoć im pristižu malobrojni, ali dobro naoružani pripadnici 1. A brigade ZNG-a „Tigrovi“ koji su u Ilači zaustavili nepreglednu kolonu vojnih vozila na cesti Šid – Vinkovci.

Kad smo vidjeli „Tigrove“ srce nam je skočilo iz koljena na rame. Kad smo vidjeli da su došli s naoružanjem, čak i da su jedan minobacač donijeli. To je tako podiglo naš moral, bili smo mali pa smo postali veliki. Ilaču su napali 23. rujna. Svi su počeli bježati u podrume no ja sam išao s „Tigrovima“ i gledao sam kako planiraju obranu sela. Kada su krenuli tenkovi i transporter i ti dečki

Kolačići i policia privatnosti

su ih samo skidali. Oni su vjerojatno mislili samo proći kroz selo jer ih do tada nitko nije dirao. U tu bitku ušao sam s „tandžarom“ i 7 metaka. Pet komada išlo bi unutra, a dva sam imao u fišekliji. Puška je bila čak veća od mene. Nakon što su „Tigrovi“ natjerali vojsku na povlačenje ona je ostavila za sobom puno oružja.

Izvor: Privatna arhiva

Tada je Mato ugrabio prvu automatsku pušku. **JNA je u rasulu doživjela potpuni slom.** Nakon toga kreće novi napad JNA na Ilaču. Tog 24. rujna došla je zapovijed o evakuaciji civila i svih maloljetnika. Mato je skupljao suseljanae u traktorsku prikolicu, pored ostalih i svoju baku koja je odbijala otići jer nije vjerovala da će nju staru itko dirati. **Tužna kolona zaputila se preko njiva u pravcu slobodnih Nijemaca.**

Imao si kuću, sve, a odjednom nemaš ništa. Sjećam se kako me jako boljelo što sam morao pustiti svinje iz svinjca. Iz sela smo iznijeli samo obiteljske uspomene, crno-bijele fotografije. I cijelo vrijeme te drži nada da će branitelji obraniti selo i da ćeš se brzo vratiti, no iako su došli „Tigrovi“ iz Iloka selo je 25. rujna okupirano. Mi smo iz Nijemaca otišli u Vrbanju, cijelo selo. Odande je svatko otišao svojim putem. Mi smo završili u Svetom Ivanu Zelini gdje nam je živjela rodbina. Mene su upisali u srednju drvoprerađivačku školu u Zagreb u Savskoj ulici. Dva dana sam išao u školu i onda sam zbrisao. Pobjegao sam od kuće, sjeo na vlak i otišao u Vrbanju gdje sam uzeo pušku, bombe i nož koje sam ondje sakrio nakon proboja iz Ilače. Sa svime time otišao sam u Nijemce na prvu linije obrane.

U Nijemcima je već bila organizirana ekipa prognanih Ilačana kojima se priključio maloljetni Mato i **postao pripadnik 109. vinkovačke brigade**. Ondje je formirana crta obrane na Bosutu. Iako su suborci u početku negodovali, Matina upornost natjerala ih je ga prime u postrojbu:

Rekli su mi kad sam došao – „Ajde ti kod tetke u Zagreb“, a ja sam odgovorio „Ne! Ja ovdje ostajem!“ Znao sam rukovati oružjem, učili smo to u 8. razredu. Znao sam upotrebljavati i M-48 i kalašnjikov. Smatrao sam da mogu biti od koristi ondje. Dečki su išli preko Bosuta u diverzije, par puta i ja s njima, no uglavnom sam držao crtu obrane u Nijemcima. Tamo sam prvi put vidio kako djeluje bomba „krmača“, to je bilo strašno, pogođena kuća se okrenula.

Izvor: Privatna arhiva

Među posljednjima se povukao iz Nijemaca kobnog 16. studenog 1991. godine. Po dolasku u Komletince **javio se prvi put svojoj obitelji** i uskoro vratio u Sveti Ivan Zelinu. No ne zadugo, vraća se na prvu crtu no ovaj put uz znanje roditelja. U Komletincima je 5. prosinca zaustavljen napad JNA na Vinkovce, a 17-godišnji Mata i ondje je odigrao svoju ulogu. Upravo on **obavijestio je zapovjednika obrane sela da je krenuo napad iz pravca Nijemaca** na položaje hrvatskih snaga. Po povratku na prvu crtu gotovo je ostao u okruženju no napad je srećom odbijen. Za Badnjak je otišao k obitelji na odmor. Kada se vrati u Vinkovce dobio je **obavijest da se mora maknuti iz vojske jer je maloljetan**.

U Hrvatskoj je početkom 1992. stupilo primirje i Mato je bio „prekobrojan“. Tada **odlučuje otići u HOS** s kojim je otišao braniti hrvatski narod u Bosni i Hercegovini. Tereni su se redali, a Mata stasao u prekaljenog vojnika. Zanimljivo, kada je napunio 18 godina pozvan je na **dosluženje vojnog roka** u Hrvatsku vojsku. Nakon toga postao je pripadnik 7. gardijske brigade „Pume“ i prošao najteže terene i operacije na koncu rata – od „Zima-94“ preko „Oluje“ do operacije „Južni potez“. **U „Pumama“ je bio nepunih 30 godina**, sve do 1. siječnja 2023. godine.

** Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.*

Borna Marinić

VIŠE S WEBA